

ВІДГУК

офіційного опонента на кваліфікаційну наукову працю

Хуан Ятін «Методика підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до використання модерністських творів у освітній практиці»,
представлену на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктора філософії
зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

1. Актуальність теми рецензованої роботи та зв'язок із планами відповідних галузей науки.

У дослідженні представлено теоретичне обґрунтування та запропоновано розв'язання проблеми підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва до використання модерністської музики в практиці сучасної мистецької освіти. Актуалізовано проблему якості підготовленості кваліфікованих фахівців мистецького фаху, прилучення молодих спеціалістів у їх самостійній професійній діяльності до сучасного серйозного мистецтва, нових течій, концепцій, трендів, що є складовими елементами художньої культури ХХ-ХХІ століть.

Обрана тема актуалізована необхідністю звернення уваги на фактичний феномен, модернізм, який досі залишається поза необхідною увагою дослідників – музикантів і педагогів, а також учителів музичного мистецтва. Актуальність обраної теми підсилюється залученням суб'єктів освіти до прогнозування й регулювання своєї навчально-виконавської діяльності, успішність якої унеможлиблюється без сформованої їх здатності до засвоєння нових для себе музичних стилів для розвитку власної музикознавчої компетентності.

Актуальність обраної проблеми своєчасно привернула увагу дисертантки і стала предметом її безпосереднього дослідження. До того ж, вибір теми обумовлений наявністю низки суперечностей, виявлених авторкою, та необхідністю їх вирішення (с. 2).

В освітній галузі, у межах якої реалізуються сучасні підходи до вирішення проблеми набуття необхідної музикознавчої, науково-методичної

компетентності фахівців, відбувається оновлення методичного забезпечення їх підготовки, у тому числі в мистецтві, в яких є можливість мобільно змінювати змістові та організаційні форми освітнього процесу зі суб'єктами музичної освіти. Це врегульовується законами України «Про освіту» (2017) та «Про вищу освіту» (чинна редакція 2025), «Концепцією педагогічної компетентності майбутніх учителів» (2022), іншими документами, а також відповідними Стандартами.

На підставі ретельного вивчення та аналізу представленої дисертації Хуан Ятін **«Методика підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до використання модерністських творів у освітній практиці»** її теоретичними висновками та практичними результатами, ознайомлення із опублікованими працями можна стверджувати, що існує необхідність осучаснення методів, форм набуття необхідних знань з використання творів модернізму, які дотепер не були висвітлені у науковому дискурсі, тема дослідження актуальна, обрана для наукового дослідження вчасно і вдало.

Дисертацію виконано у межах реалізації комплексної науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» та становить частину наукової теми «Теорія та методика підготовки майбутніх фахівців мистецького та мистецько-педагогічного профілю в контексті соціокультурної парадигми» (реєстраційний номер 0120U002017).

2. Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації.

На підставі ретельного вивчення результатів дослідження Хуан Ятін можемо стверджувати, що робота логічно вибудована, містить всі структурні елементи, відзначається обґрунтованістю та достовірністю наукових положень, теоретичних висновків і результатів дослідження, що підтверджується глибиною методологічної, теоретичної мистецько-творчої бази, її прикладним характером, спрямуванням компетентностей і програмних результатів навчання. Це засвідчує глибока теоретична база, що використана для обґрунтування понятійного апарату. Дисертація складається з анотацій

українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації становить 268 сторінок, із них основного тексту – 201 сторінка; список використаних джерел – містить 210 найменувань (зокрема, 66 – зарубіжні видання іноземними мовами). Робота містить 6 таблиць, 16 рисунків.

В *анотації до дисертації* представлені основні результати дослідження; їх наукова новизна та практичне значення; надані відомості про апробацію результатів проведеного дослідження й ключові слова.

У *вступі* розкрито та обґрунтовано актуальність обраної теми, її зв'язок із комплексною науково-дослідною роботою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»; грамотно визначено мету, об'єкт та предмет дослідження, завдання, методи наукового пошуку, наукову новизну, практичне значення дослідження, представлено відомості про апробацію та впровадження його результатів. Це характеризує науково-понятійний апарат логічним та обґрунтованим.

У першому розділі дисертації *«Музичний модернізм в аспекті теоретичних проблем і практичних завдань музичної освіти»* розкрито сутність та обґрунтовано ключове поняття, категорія «модернізм». Схвальної оцінки заслуговує концепція розгляду та оцінки значення цього феномена в двох несуперечливих смислах. З одного боку, модернізм представлено явищем культури, що може виникнути на історичному етапі в момент загострення тенденції до оновлення мистецтва, у нашому випадку – музики. З другого – як конкретне історичне явище, що проявляється у різкому прояві інноваційного тренду на початку XX століття та виникненні множини стилів, жанрів, технік тощо. Представлено три розуміння поняття «модернізм», яке розкривається з різних поглядів міжнародних наукових шкіл багатьох країн.

Особливого значення для освіти на основі загального методу моделювання, положень теорії педагогічної готовності та мистецтвознавчих

уявлень про явище художнього модернізму були встановлені чинники, які обумовлюють можливість і корисність застосування модерністської музики в освітньому процесі, залучення цього складного з позицій художньо-естетичної семантики феномена, що містить різні стильові явища.

Феномен готовності розкривається на основі теоретичних положень педагогіки та психології, як потенційна здатність в контексті професійної діяльності вчителя музичного мистецтва до виконання поставлених педагогічних завдань; цей феномен автор моделює як комплекс теоретичних уявлень, емпіричних знань, інтерпретаційних умінь і мотивів педагогічної діяльності.

Структурними компонентами моделі даної готовності є: 1) системне та цілісне розуміння модернізму в мистецтві; 2) здатність розуміти твори модерністського музичного мистецтва; 3) здатність до словесної та музично-звукової інтерпретації модерністських музичних творів; 4) інтерес до модерністської музики та мотивація використання творів цього напрямку мистецтва в освітній практиці.

Схвальної оцінки заслуговує не лише сам факт аналізу й узагальнення трактування ключового поняття, який не був ще предметом наукової уваги в педагогічних дослідженнях з музичного мистецтва, а й об'єднання в єдиний змістовий компонентний склад моделі готовності до використання модерністської музики в сучасній освітній практиці, що передбачає системно-цілісне уявлення про явище модернізму в мистецтві; розуміння мови, риторики і техніки модерністських творів; створення музично-виконавської та вербальної інтерпретації цих творів та мотивацію до застосування творів модерністської музики в сучасному освітньому процесі (с. 138 дисертації).

У другому розділі дисертації *«Методичні засади підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до оволодіння педагогічним потенціалом модерністської музики»* авторка представила особливості власної методики, яка ґрунтувалась на чотирьох наукових підходах: культурологічному, поліхудожньому, праксеологічному та герменевтичному,

та розкрила своє бачення їх змістового сенсу стосовно модернізму як педагогічного феномена, а не лише як мистецтвознавчої категорії.

Схвальної оцінки заслуговує фактичне забезпечення цілісності та структурованості матеріалу, наукових висновків та практичних методичних рішень. Тож за культурологічним підходом модерністська музика репрезентувалася у навчанні як закономірний феномен процесу розвитку мистецтва, як комплекс художніх напрямів у культурі ХХ століття. Педагогічний сенс проявлявся у формуванні системного уявлення про явище модернізму в мистецтві та актуалізувався за принципами наукової обґрунтованості, систематичності та наочності, практично здійснювався застосуванням методів герменевтичного аналізу, жанрово-стильового моделювання мистецької культури, ін. Поліхудожній підхід передбачав викоистання принципів проблемно-пошукового навчання та здійснювався методами цілісного та крос-культурного аналізу творів синтетичного мистецтва, розробки індивідуальних поліхудожніх творчих проєктів, ін. Праксеологічний підхід забезпечив звернення до використання інтерактивних методів роботи, застосування різних форм музично-виконавської, художньо-творчої та педагогічно-просвітницької активності студентів. Герменевтичний підхід зреалізувався у музично-виконавській інтерпретації музичного твору, аналізі та словесній інтерпретації його художньо-образного смислу, залученням засобів художньої виразності з інших видів мистецтва тощо.

На високу оцінку заслуговує комплекс педагогічних умов, у межах яких ємно та результативно відбувалось упровадження в практику розробленої методики. Ці умови забезпечили дуже складний процес опанування типології вимірів музичного модернізму, що охопили якість музично-звукового матеріалу, цілісність картини музичного модернізму, техніку та технологію його компонування та типові образні модальності.

Цікавим та продуктивним виявився **третій** розділ дисертації *«Експериментальна апробація методики підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до використання модерністської музики в освітній*

практиці». Позитивної оцінки заслуговує розроблений діагностичний інструментарій: розроблено критерії оцінки підготовленості майбутніх учителів музичного мистецтва до використання модерністських творів в освітній практиці (гностичний, поетичний, інтерпретаційний та аксіологічний) з відповідними показниками. Це дало можливість визначити та обґрунтувати рівні наявного стану підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до використання модерністських творів у освітній практиці, що забезпечило проведення констатувального експерименту.

Цей етап експериментальної роботи виявив нечітке уявлення учасників експерименту про основні характерні ознаки модернізму, його поетичні та стилістичні межі, що спричиняло негативну оцінку респондентів означеного феномена та спрямувало подальший дослідницький процес.

Формувальний етап експерименту об'єднав дві частини: екстенсивний та інтенсивний. Так, на **першому, екстенсивному етапі** основна увага була приділена вирішенню низки педагогічних завдань (надання студентам систематизованої інформації про явище музичного модернізму; формування несуперечливого теоретичного уявлення про модернізм як закономірне явище світової художньої культури; набуття досвіду аналітичного чуттєвого сприйняття і естетичного переживання творів модерністського мистецтва; формування ціннісних відношень до модернізму в мистецтві), рішення яких забезпечили методи жанрово-стильового моделювання, регламентований підбір відповідних творів, аналіз художньо-образного змісту та семіотика втілення та ін.

Другий етап – інтенсивний, зреалізовані праксологічний та герменевтичний підходи, які практично були забезпечені методами цілісного аналізу фортепіанного твору, інтерактивними методами, ін. Особливого значення в контексті підготовки до застосування модерністської музики в освітньому процесі мали специфічні авторські методи: творчого експерименту із звуковим матеріалом, ігрової апології технологічних засобів творчості, рекомпозиції твору, ін. Оригінального інноваційного сенсу набули методи

інтерпретації художнього змісту музичного твору засобами хореографії, живопису та кінематографу, сторітеллінгу, ментальних карт, критичного аналізу музично-виконавських версій твору.

Кількісні та якісні показники результатів експериментального дослідження, обрана діагностична методика, застосування та остаточний вимір засвідчили її ефективність, що проявилось у зростанні позитивної динаміки. Порівняння отриманої емпіричної величини ($\varphi^*_{\text{емп}} = 3,616$) із критичними значеннями кута ($\varphi_{\text{кр}^*}$) виявило її приналежність до зони значущості на осі Фішера, що кількісно підтверджує ефективність запропонованої у дослідженні авторської методики.

У висновках, що сформульовані коректно, узагальнено і викладено всі основні здобутки дисертантки з перспективою подальших досліджень.

3. Нові факти, одержані здобувачем. Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи Хуан Ятін полягає у визначенні та обґрунтуванні науково-теоретичних висновків стосовно проблеми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до використання модерністської музики в практиці сучасної мистецької освіти та полягає в тому, що **вперше**: здійснено цілісне дослідження проблеми відношення практики мистецької освіти до явища модернізму в художній культурі XX-XXI століть; категорія модернізму та пов'язані з ним поняття визначені з позиції педагогічної науки; виявлено педагогічний потенціал модерністської музики, пов'язаний з такими сферами музично-освітньої діяльності, як слухання музики, виконання музичних творів, музично-дидактичні дії, творча діяльність, створення синтетичних мистецьких артефактів; формування герменевтичної компетентності; побудована теоретична модель готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до використання модерністської музики в освітній практиці, до складу якої входять системне та цілісне розуміння модернізму в мистецтві, здатність розуміти твори модерністського музичного мистецтва, здатність до словесної та музично-звукової інтерпретації модерністських творів, інтерес до модерністської музики та мотивація використання творів,

що належать до цього напрямку мистецтва в освітній практиці; визначено науково-педагогічні підходи до формування зазначеної готовності (культурологічний, поліхудожній, праксеологічний і герменевтичний) і педагогічні принципи (наочності, проблемно-пошукового навчання, педагогіки співробітництва, творчості, індивідуальних завдань); розроблено комплекс методів забезпечення підготовки, який включає: метод моделювання історичного процесу розвитку мистецтва, що репрезентує феномен модерністської музики у вимірах звукового матеріалу; музичної мови, техніки компонування, жанру та стилю; цілісний та крос-культурний аналіз творів синтетичного мистецтва, інтерактивні методи і форми роботи (колективне проєктування, ментальні карти, ін.), творчий експеримент із звуковим матеріалом, метод ігрової апології технологічних засобів творчості, метод рекомпозиції, виконавської та словесної інтерпретації музичного твору, метод літературного програмування (сторітеллінг) та ін.; визначено пріоритетне значення методу мистецького експерименту у формах аранжування, регламентованої імпровізації та композиції; встановлено комплекс педагогічних умов, що забезпечують ефективне впровадження у практику розробленої методики (дотримання неупередженого ставлення до явищ модернізму, забезпечення процесу розширення досвіду сприйняття модерністської музики, доцільний відбір художніх зразків); розроблені критерії оцінки рівня підготовленості та запропоновані засоби діагностики готовності студентів до застосування творів модерністської музики в освітній практиці.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації не викликають сумніву й підтверджується результатами представленого дослідження.

Детальне вивчення наданих матеріалів роботи дозволили зробити висновок про наукові результати Хуан Ятін, що базуються на глибокій змістовій базі розробки досліджуваної проблеми, аналізі та узагальненні науково-практичних підходів її вирішення, опрацюванні значного масиву

літературних джерел, особливо – іноземних. Отже є підстави стверджувати, що визначена мета дисертації у ході виконання дослідження досягнута, намічені завдання розв'язані, дисертація є завершеною науковою працею.

Аналіз рукопису дисертації та наукових публікацій Хуан Ятін своїм змістом доводять обґрунтованість та достовірність наданих результатів. Узагальнення авторкою роботи результатів аналізу науково-теоретичних висновків уможливило визначити методологічні засади дослідження, надати своє розуміння ключового поняття та його специфічну модифікацію з огляду на обрану проблему підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до використання модерністської музики в практиці сучасної мистецької освіти; визначити сучасні досягнення у вирішенні проблеми створення цілісного уявлення про музичний модернізм, використання модерністської музики в освітній практиці, у побудові моделі готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до даної діяльності.

Проведений у роботі системний аналіз представлених дефініцій дослідження дозволи уточнити поняття «жанрово-стильової моделі» музично-творчої практики, представити шляхи подальшого розвитку методики педагогічної герменевтики, комплексного аналізу форми і змісту музичних творів, методів формування художньо-творчих умінь майбутніх учителів музичного мистецтва.

5. Повнота викладених наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях.

Проаналізовані публікації Хуан Ятін значна їх кількість та якісне різноспрямоване змістове наповнення засвідчили відповідність вимогам до оприлюднення результатів дисертаційної роботи. Основний зміст дослідження відображено у 8 наукових працях, з яких 1 – у співавторстві. Із них: 3 – у фахових виданнях України, 5 – апробаційного характеру (з них 2 – зарубіжні). Статті написані українською, англійською та китайською мовами.

Дисертація Хуан Ятін виконана на належному науково-методологічному рівні, її результати мають теоретичне та практичне значення. Анотація

відповідає змісту дисертаційної роботи. Рівень апробації є достатнім та підтверджується активною участю здобувачки в 8 науково-практичних міжнародних конференціях.

Отримані авторкою результати Хуан Ятін набуття методичної компетентності майбутніми вчителями музичного мистецтва з використання модерністських творів у освітній практиці сприятимуть подальшому удосконаленню та самовдосконаленню їх фахової підготовки в закладах вищої мистецької освіти та вільному оперуванню цікавим та складним стилістичним музичним матеріалом.

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Отримані результати дослідження полягають у можливості застосування його теоретичних висновків, методичних положень, діагностичних засобів і результатів експериментальної роботи в освітній практиці закладів мистецької освіти, зокрема у фаховій музично-виконавській підготовці майбутніх бакалаврів та магістрів музичного мистецтва. Результати, висновки та рекомендації, сформульовані на основі проведеної експериментальної роботи, можуть використовуватися та бути корисними під час написання навчально-методичних посібників, розроблення робочих програм навчальних дисциплін тощо.

7. Дискусійні положення та зауваження.

Зазначене дає підстави стверджувати, що представлена дисертація є самостійним, завершеним науковим дослідженням, а її результати мають важливе теоретичне, методичне та практичне значення для розвитку та осучаснення мистецької освіти.

У цілому високо оцінюючи здобутки Хуан Ятін, висловимо наступні побажання та зауваження дискусійного характеру:

1. Цікаво дізнатись, чи можна критерій продуктивності музично-педагогічної діяльності, в контексті Вашого дослідження, уважати головним і специфічним, оскільки «продукти» діяльності у сфері мистецької освіти мають

ідеальний характер і складно піддаються кількісній оцінці. Поясніть, як це положення узгоджується з розробленою Вами методикою?

2. Ви відзначили, що постмодернізм не є предметом Вашого дослідження. Однак, все ж таки, це явище має безпосереднє відношення до модернізму. Поясніть, будь ласка, як Ви визначаєте це явище і як до нього ставитися в теорії та практиці музичної освіти?

3. У роботі наводяться приклади композиторів, які писали в стилі модерн. Чи можете Ви назвати українських композиторів, які мають у своїй творчості стилістичні риси модернізму?

4. Серед визначених Вами умов є цікава перспективна умова швидкого розширення студентського досвіду спілкування з модернізмом. Цікаво дізнатись, яким чином Ви можете створити або використати цю умову?

5. Розкрийте, будь ласка, яким чином Ви здійснюєте «моделювання історичного процесу» в контексті розуміння модернізму як музичного стилю?

Проте, висловлені зауваження не знижують науково-теоретичної та практичної цінності здійсненого дослідження, не впливають на загальний позитивний висновок щодо високої оцінки дисертаційної роботи Хуан Ятін.

8. Загальний висновок.

Дисертація Хуан Ятін є фундаментальним дослідженням з актуальної проблеми мистецької освіти, методики підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, що відрізняється оригінальністю, наявністю висунутої та обґрунтованої концепції, наявністю новизни, глибиною методологічних підходів, логікою розгортання матеріалу, структурованістю, достатнім висвітленням основних положень у публікаціях, вагомістю отриманих результатів, методичних проєктів. Висновки дисертації чітко сформульовані, відповідають поставленим завданням, послідовно викладені відповідно основному тексту. Результати проведеного дослідження дають підстави uważати, що вихідні методологічні позиції вірні, визначені завдання розв'язані успішно. Використані теоретичні висновки, методичні застосування та тексти інших авторів мають належне посилання на відповідне джерело.

Здобувачка повністю оволоділа методологією наукової діяльності.

Уважаємо, що дисертаційна робота **Хуан Ятін** на тему «**Методика підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до використання модерністських творів у освітній практиці**», подана на здобуття наукового ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) виконана на високому науковому рівні, не порушує принципи академічної доброчесності та є закінченим, самостійним, зрілим цілісним науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Представлена дисертаційна робота відповідає чинним вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (zareєстрованого в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, зі змінами, Постановою КМ № 341 від 21.03.2022 р.), а її автор, Хуан Ятін, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри фортепіанного виконавства
та педагогіки мистецтва
факультету мистецтв імені Анатолія Авлієвського
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

